

hogy hatékony legyen az erdélyi magyar katolikus érdekképviselet? Lehet nála lobbizni?

P.R.: Lobbizni természetesen lehet mindenfajta intézmény vezetőjénél, így még a pápánál is, és ezek a lobbik nagyon erősek tudnak lenni, éppen amit említettem a progresszív–fundamentalista-tradicionalista szárny harcai is lobbiharcok. A helyi érdekképviseleti is ugyanígy küzdhet, küzdhetne a jogaiért. Nagyon érdekes lenne megvizsgálni, hogy mennyire erős például az erdélyi magyar civil képviselet, tehát a laikus hívek mennyire erősek, van-e olyan egyesület, szervezet, amely össze tudja fogni ezeket az embereket és érdekeiket, egyáltalán meg tudja-e hallani a pápa az ő hangjukat. Magyarországon is probléma, hogy ezek a szervezetek nagyon sokáig erőtlenek, szervezetlenek voltak, és éppen például a kérdőív kapcsán nem is nagyon jutott el a pápához annak a híre, hogy nálunk még csak kitölteni sem lehetett egy ilyen kérdőívet.

P.B.: Ebből viszont kiolvashatunk egy újabb nagyon éles konfliktus lehetőségét, amikor a hívek a saját papságukkal szemben, egy másfajta egyházi koncepció mellett lobbiznak. Létezik egy ilyen világtrend, egy civil megújulási mozgalom, érdekvédelmi mozgalom a katolikus egyházon belül?

P.R.: Már a II. Vatikáni Zsinat óta kellene, hogy legyen. Ez a zsinat, amely kimondja, hogy az egyház az Isten népe és nem csak a klérusból áll, ez a zsinat az, amelyik megfogalmazza, hogy a laikusok is vegyenek részt az egyházi ügyekben, a döntéshozatali folyamatok legyenek sokkal demokratikusabbak. Nálunk a már említett okok miatt ennek nagyon gyenge a hagyománya. Nyugat-Európában a laikus szervezetek, érdekképviseleti csoportok sokkal erősebbek, csak egy példa a Wir sind die Kirche – a Mi vagyunk az egyház – mozgalom, amely már a nevével is jelzi, hogy az egyház nem csak a püspökök és a papok, hanem mindannyian bele tartozunk. Ferenc pápa nagyon sokszor kritizálja a klerikalizmust, nem akar olyan egyházban gondolkodni, amelyik csak a klérusból áll, amelyik csak a klérus igényeit veszi figyelembe, viszont a hívőket érdektelenül kezeli. Mobilizálni szeretné a világi hívőket, hogy erősödjének meg, és hogyha kell, fogalmazzanak meg kritikákat saját püspökeikkel, papjaikkal szemben. A világi részvételt erősítené a “viri probati” intézménye is – ezt a témát két évvel ezelőtt hozta be a köztudatba újra Ferenc pápa. Itt arról van szó, hogy nagyon sok településen nem tudnak már misézni, mert akkora a paphiány, és ezért “kipróbált”, erkölcsös életet élő házas férfiak válnának az egyházközségek vezetőivé, akik a misét is bemutathatnák. Ezt a témát idén fogják újra tárgyalni, amelyből biztosan megint hatalmas botrányok lesznek. A világiak szerepének erősödését szemben a

klerikalizmussal, vagyis a klerikális hatalommal, nagyon jó modernizációs folyamatnak tartom.

P.B.: Beszélgetésünk végén térjünk vissza a helyszínhez, Csíksomlyóhoz, amelynek egyháztörténeti szempontból is jelentősége van. Itt Erdélyben, a rendszerváltás után politikai tartalmat – nem feltétlenül egyház kompatibilis jelentést is – kapott a helyszín. Mennyire lehet fontos az, hogy itt egy ilyen eleven zárandokhely, egy somlyói közösség alakult ki? Valamint beszéljünk még Márton Áron örökségéről is, én nagyon izgulok, hogy ez is kapjon egy kis nemzetközi figyelmet a látogatás apropóján.

P.R.: Ahogy utána olvastam, ez lesz a 451. zárandoklat Csíksomlyóra, ami mutatja ezt az élő történelmi tradíciót, a sok százezer magyar rendszeres zárandoklatát. Ehhez a különleges spirituális élethez fog kapcsolódni most a pápa látogatása. Ferenc pápának a felszabadítás teológiai öröksége is erősíti, hogy nagyon fontos számára az úgynevezett népi vallásosság különböző formáinak megélése. Egy zárandoklat tipikusan ilyen esemény, úgyhogy biztosan nagy örömmel jön el erre a helyre. Márton Áronnak a hagyománya is fontos lenne, hogy felelevenedjen, és hogy szélesebb körben is halljanak róla, talán ebben segíthetnek majd a nemzetközi tudósítások a világ minden táján.

P.B.: Közös tehát a felelősségünk, hogy milyen tartalommal töltjük meg ezt a látogatást, és mit tud megmutatni magából az erdélyi magyar katolicizmus, valamint hogyan tudja rendezni saját benső konfliktusait.

SZÉKELY JÁNOS

AZ UTOLSÓ ÓRÁBAN VAGYUNK, AZ ÚJ TRIANON FELÉ

Az utolsó órában vagyunk, most még van lehetőség arra, hogy változtassunk a helyzeten. Ha nem tesszük meg, akkor ketté fog szakadni ez az ország, amely közös hazánk – figyelmeztet Székely János szombathelyi megyéspüspök, az MKPK Caritas in Veritate Bizottsága elnöke.

Egy „új Trianonra” figyelmeztetett Székely János szombathelyi megyéspüspök egy, a közelmúltban megtartott konferencián. Az Magyar Katolikus Püspöki Konferenciának (MKPK) a romapasztoráció ügyével megbízott püspöke úgy látja, minél inkább halogatjuk a cigányság felemelkedésének ügyét, annál közelebb kerülünk ahhoz, hogy az ország kettészakadjon.

– Nemrég egy konferencián a cigányság helyzetével összefüggésben egy újabb Trianonról beszélt. Ennyire nagyak látja a veszélyt?

– Az első világháború előtti időszakban a magyar társadalom és az állami vezetés sokszor érzéketlenül és

talán nagyképűen is viszonyult a nemzetiségekhez – gondolok itt a szlovákok, a románok és a szerbek egyesületeire, oktatási intézményeire, szervezeteire. Mintha nem érzékeltük volna azt a veszélyt, ami később Trianonban valósággá vált. Természetesen ezzel nem azt szeretném állítani, hogy a trianoni békediktátum igazságos volt.

Úgy tűnik, most is egy hasonló helyzettel állunk szemben. Északkelet-Magyarországon és az ország déli részén teljes egészében románok lakta régiók vannak kialakulóban. Ezek a települések óriási a nyomor, a kilátástalanság, a munkanélküliség, és többnyire az oktatás is gyenge minőségű. Mintha a magyar társadalom magára hagyta volna ezeket az embereket. Fennáll a veszélye annak, hogy kialakul egy roma ország, vagy ennek a vágya, mondván, ha ez az ország ennyire keveset tesz értünk, akkor jobb lesz külön.

A helyzet jellemzésére szeretnék néhány adatot is megemlíteni. A roma lakosság több mint fele (52%) túlszűfolt, majdnem fele (46%) pedig komfort nélküli lakásokban lakik (ezek az arányok a többségi társadalomhoz tartozók esetében 13% és 3%). Aki nem járt még kis falvaink szélén vagy a szegregátumokban, az el sem tudja képzelni, milyen körülmények között élnek ezek az emberek. A karácsony előtti napokban felkerestem Szombathely néhány nagyon szegény családját. Az egyik négygyerekes család egy egyetlen szobából és egy kis előtérből álló „lakásban” lakott. A falak penészesek voltak, nem volt bent sem WC, sem fürdőszoba, csak egy csap. Négy kicsi gyermek ilyen körülmények között nő fel a mai Magyarországon.

A korai iskolaelhagyás a roma fiatalok esetében 60 százalékos, ugyanez a szám a többségi társadalomnál 9 százalék. A 15 és 24 év közötti románok 41 százaléka nem tanul, és nem is dolgozik. A nem románok esetében ez a mutató 9,8 százalék. Annak ellenére, hogy az utóbbi tíz évben csökkent Magyarországon a munkanélküliség és a szegénység – ezek persze örömteli tények –, nem szabad elfelejtenünk, hogy van egy olyan társadalmi réteg, amelynek óriási hátrányt kell leküzdenie. Harrach Péter mondta, hogy a magyar társadalom előtt két nagy sorskérdés áll: a demográfiai krízis és a románok helyzete. A magyar államnak és a társadalomnak nagyon nagy energiákat kellene fordítania ezeknek az embereknek a felemelésére.

– **Mit lehetne tenni értük?**

– Hatékony programokra volna szükség. Jó példa erre a Magyar Máltai Szeretetszolgálat tarnabodi kezdeményezése. Tarnabod néhány évvel ezelőtt még nagyon szegény zsákfalú volt. Aztán egy fiatal ember életvitelszerűen beköltözött a faluba – ő lett minden kezdeményezés motorja. Felmérte a falu reális helyzetét: ki akar dolgozni, mitől adósdnak el az emberek, milyen veszélye van az uzsorások tevékenységének. Az első lépése az volt, hogy kért egy

buszt a munkába járáshoz. Ezt követően több lakosnál is előfizetéses elektromos fogyasztásmérőt szereltek fel. Így mindenki annyi áramot fogyasztott, amennyit előre kifizetett. Ennek hatására az áramfogyasztás a 60 százalékra csökkent, és szinte teljesen megszűnt az eladósodottság. Néhány hónap alatt nagyot változott a falu légköre. A harmadik lépés egy – nem piaci alapon tevékenykedő – veszélyeshulladék-szétszerező üzem létrehozása volt. Mivel arra nem volt esély, hogy versenyhelyzetben működtessenek egy ilyen céget, körbejárták a környéket, és baráti alapon kértek megrendeléseket a vállalatok vezetőitől. Ez azt is bizonyítja, hogy az a gazdasági logika, amit az Európai Unió szabályai ránk kényszerítenek, egyáltalán nem segíti a hátrányos helyzetű régiók munkahelyteremtési programjait. Sok ilyen, társadalmilag és államilag támogatott kezdeményezésre volna szükség.

– **A munka mellett az iskolát is említette. Ön miként látja a románok beiskolázásának, képzésének kérdését?**

– Magyarországnak számos olyan kistérsége van, ahol a roma gyerekek száma megnőtt. A szabad iskolaválasztás – nagyon helyesen – lehetőséget ad arra, hogy a szülő ott taníttassa a gyermekét, ahol azt a legjobbnak látja. Az állam feladata az lenne ezen a területen, hogy minőségi oktatást, vagyis a lehető legjobb iskolát biztosítsa ezekben a leszakadó kistérségekben is. A tanárok számára kiegészítő juttatásokat kellene adni, így vonzóvá válhatna a hátrányos helyzetű gyermekek tanítása. Az is fontos volna, hogy új (nem frontális) tanítási módszerek segítségével emeljék az oktatás színvonalát.

– **Napjainkban még azok a fiatalok is nehezen jutnak lakáshoz, akik nem nevezhetők szegénynek. Hogyan lehetne megfelelő lakáshoz juttatni a hátrányos helyzetű embereket?**

– Nagy szükség volna olcsó, alacsony rezsiű önkormányzati bérlakásokra. Így azok, akik nyomorban élnek, tehetnének egy kicsi, mégis jelentős lépést felfelé. Sajnos a legtöbb önkormányzat nem épít és nem ad ki ilyen lakásokat.

– **Visszatérve a tarnabodi példához: Vecsei Miklós, a Magyar Máltai Szeretetszolgálat alelnöke egyszer azt mondta, hogy bár természetesen az anyagiakra is nagy szükség van ezen a területen, de talán még ennél is fontosabb az elkötelezett emberek munkája.**

– Egyetértek, én is úgy gondolom, hogy nagyon sok cigány családnak mindenekelőtt egy segítő emberre volna szüksége. Aki például a hivatalos ügyeiket intézi. Az átlagos cigányember sokszor nem is érti a hivatalos levelek nyelvezetét. Munkakeresésnél, szerződéskötésnél, vagy akár egy kórház felkeresésénél is szükségük lenne egy mentorra. Esztergomban volt egy hatgyerekes roma édesanya, aki dolgozott, mégis állandóan adóságokkal küzdött. Egyszer valaki leült

vele, hogy írják össze a kiadásait és a bevételeit. Kiderült, hogy ez az asszony a hétköznapiakban sokkal több kiadást tervezett, mint bevételt. Ezt az aránytalanságot csak úgy tudta megoldani, hogy egy új kölcsönből kifizette az előzőt. Ez az édesanya életében először ekkor szembesült azzal, hogy másképpen kellene megterveznie a család havi költségvetését.

A magam részéről mindig azt szoktam javasolni, ha van a környezetünkben hátrányos helyzetű család, akkor keressük fel őket, ismerkedjünk meg velük, alakítsunk ki velük jó kapcsolatot. Ha egy kicsit rálátunk az életükre, akkor már sokkal hatékonyabban tudunk nekik segíteni.

– **Az említett tanácskozáson a droghasználatról is szó volt. Miért érintettek ebben a romák különleges módon?**

– Ennek fő oka az lehet, hogy a roma családok nagy részét nem védi kultúrából, hagyományokból, értékekből, hitből, emberi kapcsolatokból szőtt erős védőháló. Ezért a modern társadalmat veszélyeztető negatív jelenségek is fokozottabban érintik őket. Ezzel rokon jelenség, hogy a tárgyak esetében is a leggyengébbre esik a választásuk, mert nem volt lehetőségük tájékozódni a művészeti kérdésekben. A vallásnál is ezt látjuk: ha szép a zene, jó a hangulat, az már elég a számukra; nem fontos nekik, hogy az adott vallás milyen tartalmú, van-e mélyebb történelmi gyökere. A keresztnévvel is ez a helyzet: nincsenek példaképek vagy bibliai eszményeik, ezért választanak nevet a legutóbbi filmsorozatról. A gyenge kulturális háló miatt könnyebb befolyásolni őket.

– **Mi lehet itt a megoldás?**

– A hit szerepe nagyon fontos lehet. Esztergomban volt egy fiatalember, aki hatodik általános iskolásként hagyta abba a tanulást. Szegénységben élt, de nagyon vágyott arra, hogy neki is jó holmija legyen, ezért ruhákat, cipőket lopott. Hamar rátalált a kábítószerre, fogyasztó és diler is lett. Rövidebb időszakokra börtönbe is került, a házassága szétesett, az egészsége is megroppant, úgy lefogyott, hogy szinte csont és bőr lett. Édesapja egy jószívű, mélyen vallásos ember volt. Egyszer a fiú arra ért haza, hogy az apja térden állva imádkozott érte. Ez annyira megrendítette, hogy hajlandó volt elmenni az apjával a templomba. Később egy cursillós hétvégén is részt vett, bár mint később elmondta, nem is tudott a szövegekre figyelni. Akkor sem értett sok mindent, amikor a csoport bement a kápolnába. Ő is letérdelt, nézte az oltár fölött függő feszületet, és úgy hallotta, hogy Krisztus azt mondja neki: szeretlek téged és fel akarlak emelni. Úgy érezte, hogy Jézus lelép a keresztről, odamegy hozzá és megöleli. Ettől kezdve nem kábítószeres, és még csak rá sem gyújtott. Ez négy éve történt. Azóta elvégezte a nyolc osztályt, jogosítványt szerzett, esti iskolába jár, lett új családja, és elkezdett dolgozni. A

szabadulás lényege az ember szívében történik. Ha a szívünk megtelik, akkor nincs szükségünk pótszerre ahhoz, hogy boldogok legyünk.

– **A szakértők szerint manapság a dizájn drogok jelentik a legfőbb veszélyt. Mi ennek az oka?**

– Ezeket a szereket nem azért használják a fiatalok, hogy „fölpörögjenek”. Sok roma fiatalnak nincs jövőképe, nem látják, hogy a jelenlegi rossz helyzetükből hogyan tudnának kikerülni. A drog számukra pusztán arra kell, hogy legalább egy rövid időre megfelelkezessenek mindarról, amiben élnek. Nyugodtan nevezhetjük ezt nyomordrogoknak is. Kassa környékén, de hazánkban is sokfelé szörnyű pusztítást végeznek ezek a szerek.

– **Mit tehet az Egyház, a hívő ember azért, hogy az imént említett új Trianont elkerüljük?**

– Az Egyház és a hívő emberek is nagyon lomhák, nehezen nyitnak a romák felé. Nagy a szakadék a romák és a nem romák között, mi mégis alig vagy túlságosan lassan teszünk ennek áthidalásáért. Pedig ezt a szakadékot a nem romák sokkal könnyebben átlélik, mint a romák. A papok, a hitoktatók és a hívő emberek még könnyebb helyzetben vannak. A papokat szívesen, tisztelettel fogadják a cigány családok, nyitottak az imádságra, az áldásra. A kapu tehát nyitva van. Nem úgy kell a romák evangelizációjához hozzáállni, hogy bent ülünk a plébánián, és várjuk, hogy eljöjjenek. A többségi társadalom évszázadok óta kötődik a templomhoz, de a romák hagyományaiban soha nem szerepelt a templomba járás. Meg kell teremtenünk az Egyház cigányok számára is vonzó arcát. Az utolsó órában vagyunk, most még van lehetőség arra, hogy változtassunk a helyzeten. Ha nem tesszük meg, akkor ketté fog szakadni ez az ország, amely közös hazánk. *Az interjú nyomtatott változata az Új Ember 2019. március 31-i számában jelent meg.*

